

Juhlavuodet kuvastavat Karjalan historiaa

Kesäkuussa 2000, ja sen jälkeenkin, satunnainen kävijä saattoi huomata Petroskoin kaduilla varsin oma-laatuista juhlaajalustetta, joissa saattoi lukea esimerkiksi ”Karjala 80 vuotta”. Karjala tarkoitti tässä tapauksessa Karjalan työkansan kommuunia, valtiollisen Karjalan hallinnollista autonomiaa, eikä siis maantieteellistä aluetta. Vuoden 2000 juhlinta sai monia muotoja laajamittaisista kansanjuhlista tieteellisiin konferensseihin. Poliittisen ulottuvuuden korostamiseen liittyi kuitenkin ongelmia: juhlan aiheeksi tuli näin historiallinen rakenne, jonka takana oli toisaalta maailmanvallankumouksesta haaveileva Moskova ja toisaalta Suomesta paenneiden kommunistien hyötynäkökulmat ja haavekuvat. Tsaarinaikojen tavoin karjalaiset joutuivat jälleen esittämään passiivista roolia ja olemaan pelkkä kohde – tuskin edes viimeisen kerran. Keskusta-periferia -kahtiajako ei ole missään tapauksessa pelkkää muodikasta sanahelinää vaan näkyä edelleen myös konkreettisesti.

Perestroikan ja glasnostin kaudella puhuttiin paljon historiantutkimuksen vapauttamisesta ideologisista kliseistä. Vanhoista stereotyyppioista ja myyteistä luovuttiin ja historiantutkimuksen aukot pyrittiin täyttämään todenmukaisesti. Mitään uutta ei kuitenkaan liene siinä, että vanhat myytit ja stereotyyppit korvautuvat uusilla. Viime vuonna ilmestyi petroskoilaisten tutkijoiden kirjoittama Karjalan historia. Uusien aineistolähteiden perusteella laadittu ja uudet näkökulmat huomioon ottava teos ei kuitenkaan kyseenalaista sitä, että maailmankartalla on vain

yksi Karjala, Karjalan Tasavalta. Suomessa käyty keskustelu Karjalan palauttamisesta jääkin nykykarjalaisten näkökulmasta varsin vaikeaselkoiseksi, muista Venäjän alueiden asukkaista puhumattakaan. Historiantutkimuksen merkitystä mielipiteiden muokkaajana ei kuitenkaan kannata yliarvioida. Tradition ja median rooli lienee tärkeämpi. Siellä ”(hyvän) naapurin” ja ”uhan” käsitteiden välinen raja on edelleen häilyvä.

Petroskoin kaupungin 300-vuotisjuhlat lähestyvät. Petroskoi, ja samalla koko Karjala, on osa Venäjän historiaa. Vuonna 1703 Pietari Suuri perusti kaksi hänen kunniakseen nimettyä kaupunkia. Molemmilla oli etenkin sotilaallis-strateginen merkitys. Petroskoi jäi tuolloin suuren naapurinsa varjoon, ja myös tänä vuonna Pietarin juhlaavuoteen on kiinnitetty paljon enemmän huomiota. Pietarin suuruus ja sen erityisrooli Venäjän historiassa imperiumin pääkaupunkina, vallankumouksen kehtona, tekevät siitä yliveritaisen pienempään naapuriinsa nähden.

Kolmesataa vuotta Petroskoin historia oli tiukasti sidottu Venäjän historiaan, etenkin sotilaallisessa mielessä. Ainakin Pietari Suuresta lähtien kaupungin asema riippui sen teollisuuden kysynnästä, sotatarvikkeiden tarpeesta, sekä valtakunnan länsirajalla vallitsevasta poliittisesta tilanteesta. Kaupungin perinteinen juhlapäiväkin ajoittuu kesäkuun viimeiseksi viikonlopuksi, vaikka monikaan Äänisen rannalla juhla-kulkueseen osallistuvista ei enää muista, että kyseessä oli alkujaan muistopäivä kaupungin vapautumiselle ”fasisistisista miehittäjistä”.

Tämän päivän Petroskoin kahtiajakoisuudesta kielii sen ristiriitainen asema. Toisaalta se on provinssia muihin venäläisiin kaupunkeihin verrattuna asukasluvun ja elintason suhteen. Toisaalta periferisyyttä tasapainottaa hieman kaupungin asema Karjalan tasavallan pääkaupunkina. Joka tapauksessa Petroskoi on paljon vähemmän provinσιαalinen kuin monet Venäjän rikkaiden kaupungit. Samoin on koko Karjalan tasavallan laita. Se on itsenäinen tasavalta, jolla on mm. oma perustuslaki ja lukuisia ministereitä mutta vain vähän asukkaita, yhtä paljon kuin vain yhdessä Pietarin kaupunginosassa.

Karjalassa rakennetaan aina jotakin. Tällä hetkellä toiminta keskittyy ns. ”vallan akseliin”. Vastakainasetettuina ovat jälleen liittovaltion periaatteet ja keskusjohtoisuus. Karjalan tasavallan profiili tulee luonnollisesti heikkenemään myös ulkopoliittisesti, kun sen ulkomaansuhteiden ministeriö lakkautettiin vuonna 2002. Jälleen voidaan pohtia, onko tässä kehityksessä mitään uutta, jos ajatellaan Venäjän historian lukuisia keskittämisperikymyksiä.

Petroskoin juhluvuonna on tulossa uusia julkaisuja, mm. kaupungin historia, sekä useita kaupungin ja Karjalan tutkijoiden kokoontumisia. Venäjällä suur-

ten juhlatapahtumien kulttuuriin liittyy aivan erityinen perinne, jota olisi kiinnostavaa tarkastella etenkin perestroikan jälkeisen kauden uusien näkökulmien ja ulottuvuuksien kautta. Onko kyseessä uusi juhlinnan kulttuuri vai juhlitaanko vanhaan (neuvostokauden) tapaan? Nämäkin ratkaisut liittyvät historiaan, toisaalta tradition jatkuvuuteen ja toisaalta sen uusiutumiseen.

Ilja Solomeštš

Kirjoittaja on Petroskoin valtionyliopiston Skandinavian ja Suomen instituutin johtaja